

Adam KĄDZIELA

Uniwersytet Warszawski

ORCID: 0000-0003-4897-8393

Partycypacja młodych Polaków w wyborach parlamentarnych w 2023 r. – determinanty aktywności wyborczej

Streszczenie: Autor przedstawia analizę partycypacji wyborczej młodych Polaków w kontekście wyborów parlamentarnych w 2023 roku. Źródłem wiedzy w artykule są dane z autorskiego projektu badawczego, który został zrealizowany dzięki pozyskanemu dofinansowaniu z grantu badawczego Fundacji Konrada Adenauera w Polsce. Analiza wyników badania, uzupełniona o kwerendę literatury przedmiotu i analizę danych wtórnych, stanowi istotę artykułu. Badanie zrealizowane zostało 13–30 marca 2023 r. metodą wywiadów telefonicznych wspomaganych komputerowo CATI. Pomiaru dokonano na ogólnopolskiej próbie 1200 osób w wieku 18–30 lat, umożliwiającą wnioskowanie na ogół badanej populacji. Próba była reprezentatywna ze względu na takie zmienne jak: płeć, wiek, województwo, wielkość miejsca zamieszkania.

Projekt badawczy dostarczył istotnych danych, dzięki którym możliwe jest uzyskanie odpowiedzi na wyróżnione pytanie badawcze dotyczące czynników, które wpłynęły na udział młodych Polaków w wyborach parlamentarnych w 2023 r. W toku analizy zweryfikowano hipotezy, które odnoszą się do ujęć teoretycznych w ramach nurtu behawioralnego oraz nowego instytucjonalizmu. Narzędziem służącym weryfikacji hipotez są metody ilościowe właściwe dla paradygmatu neopozytywistycznego. Wnioski z analizy mają istotne implikacje dla zrozumienia zmian w krajobrazie politycznym Polski, z uwzględnieniem roli młodego elektoratu w tym procesie.

Słowa kluczowe: wybory parlamentarne, kultura polityczna, partycypacja, młodzi, badanie ilościowe

Wprowadzenie

Przeprowadzone 15 października 2023 r. wybory parlamentarne były przełomowe nie tylko ze względu na ich rezultat i zmianę politycznej rzeczywistości, ale także z uwagi na kontekst społeczny i rolę młodego elektoratu w procesie zmian na polskiej scenie politycznej. Wymiernym wskaźnikiem świadczącym o szczególnym znaczeniu październikowych wyborów była frekwencja wyborcza. W wyborach do Sejmu wyniosła ona aż 74,38%, zaś do Senatu 74,31% (*Frekwencja*). Odsetek obywateli uprawnionych do głosowania, który skorzystał z czynnego prawa wyborczego ukształtował się na najwyższym od 1989 r. poziomie. Dla porównania, w przeprowadzonych 13 października 2019 r. wyborach do Sejmu i Senatu frekwencja wynosiła 61,74%. Największy wzrost frekwencji, w stosunku do poprzednich wyborów parlamentarnych, odnotowano w najmłodszej grupie obywateli uprawnionych do głosowania. To ta grupa wyborców jest przedmiotem zainteresowania i analizy w niniejszym artykule. Z badań *exit poll* przeprowadzonych przez Ipsos wynika, że w 2023 r. w wyborach parlamentarnych wzięło udział aż 68,6% młodych Polaków. To wynik o ponad 20 p.p. wyższy niż 4 lata wcześniej. Wówczas frekwencja wśród obywateli do 30. roku życia, posiadających czynne prawo wyborcze, wyniosła 46,4% (*Ile kobiet*). Analizując kwestie frekwencji,

warto wskazać, że proces wzrastającej aktywności wyborczej odbywa się przy równocześnie malejącej liczebności tej grupy społecznej. Z danych GUS wynika, że w 2019 r. populacja osób w wieku do 30. roku życia wynosiła 5,28 mln osób i stanowiła 16,8% ogółu dorosłej populacji. W 2023 r. populacja ta liczyła już 4,66 mln osób, czyli 14,9% wszystkich dorosłych. Mimo to, dzięki silnej partycypacji, wpływ tej grupy społecznej na wynik wyborczy zwiększył się. Na podstawie przytoczonych danych można wskazać, że w wyborach parlamentarnych w 2023 r. uczestniczyło 3,2 mln młodych obywateli.

Dla dalszych rozważań istotne jest również nakreślenie społeczno-ekonomicznego portretu młodych Polaków w 2023 roku oraz kontekstu odmiennych preferencji wyborczych najmłodszych wyborców od preferencji pozostałych wyborców. Aż 2 mln (62,9%) pełnoletnich obywateli do 30. roku życia swój głos oddało na kandydatów Koalicji Obywatelskiej, Trzeciej Drogi lub Nowej Lewicy tj. kandydatów ogólnopolskich komitetów, których reprezentanci po wyborach stworzyli koalicję rządową.

Tabela 1

Wynik wyborczy ogólnopolskich komitetów wyborczych w 2023 r. a wynik wyborczy w grupie wiekowej 18–29 lat

Komitet Wyborczy	Wynik wyborczy [%]	Wynik wyborczy w grupie wiekowej 18–29 lat [%]
Prawo i Sprawiedliwość	35,38	14,4
Koalicja Obywatelska PO .N iPL Zieloni	30,70	27,6
Trzecia Droga Polska 2050 – Polskie Stronnictwo Ludowe	14,40	17,9
Nowa Lewica	8,61	17,4
Konfederacja	7,16	17,8

Źródło: opracowanie Ołasnę na podstawie danych Państwowej Komisji Wyborczej (*Wyniki*) i badania exit poll IPSOS (*Sondaż*).

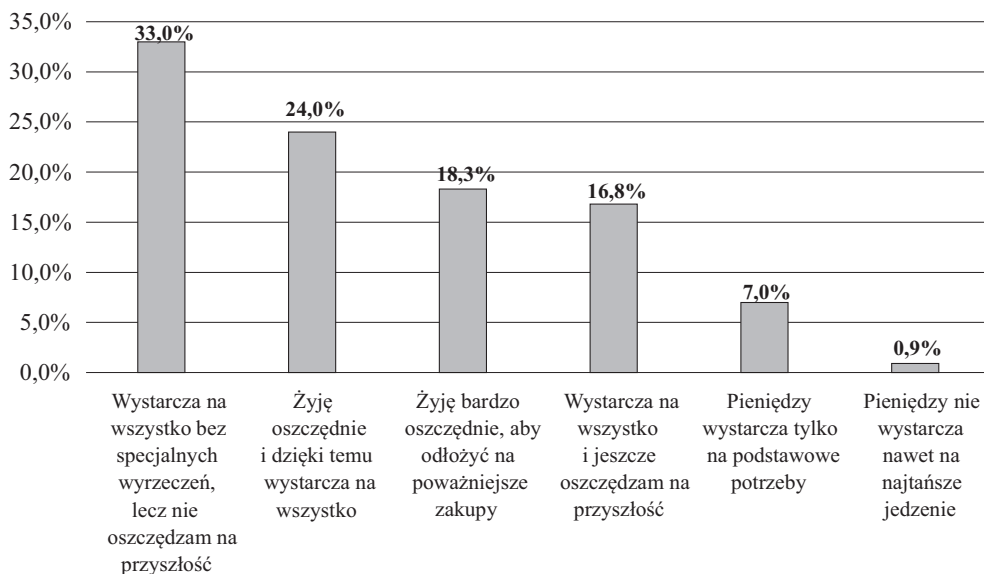
Najlepszy wynik wśród najmłodszych wyborców uzyskała Koalicja Obywatelska. Poparcie na poziomie 27,6% było nieznacznie (o 3 p.p.) niższe od uzyskanego wyniku wyborczego przez ten komitet wśród ogółu wyborców. W przypadku Prawa i Sprawiedliwości – komitetu, który uzyskał najlepszy wynik w wyborach, różnica ta wynosiła aż 21 p.p. Odwrotną tendencję tj. większego poparcia wśród młodych Polaków niż wśród ogółu wyborców można odnotować, analizując wyniki pozostałych ogólnopolskich komitetów wyborczych. Poparcie dla Trzeciej Drogi było wyższe o 3,5 p.p. wśród młodych niż wśród wszystkich głosujących. Dla Nowej Lewicy było to 8,8 p.p. więcej. Największą różnicę można jednak dostrzec w wyniku Konfederacji. Prawie 18% poparcia wśród najmłodszego elektoratu to wynik ponad 10 p.p. wyższy od tego, który uzyskał ten komitet wyborczy wśród wszystkich wyborców. Dla porównania, w 2019 r. Prawo i Sprawiedliwość uzyskało poparcie 26,3% wśród młodych wyborców, Mimo, że wynik ten był o 17,3 p.p. niższy od wyniku uzyskanego wśród ogółu wyborców (43,59%), to pozwolił zachować ugrupowaniu pozycję lidera w najmłodszej grupie wyborców. Na drugim miejscu z wynikiem 24,3% uplasowała się Koalicja Obywatelska (o 3,1 p.p. mniej niż finalny wynik wyborczy). Poparcie wśród młodych Polaków w 2019 r. dla Komitetu Wyborczego SLD wyniosło 18,4% i było o 5,84 p.p. wyższe niż wśród wszystkich głosujących. Z kolei dla Konfederacji, która wśród najmłodszych wyborców odnotowała aż

19,7% poparcia, różnica ta wynosiła aż 12,9 p.p. O nieznacznie lepszym wyniku wśród młodych niż wśród ogółu wyborców możemy mówić także w przypadku Komitetu Wyborczego PSL, który odnotował 9,7% poparcia w najmłodszej kohorcie tj. o 1,15 p.p. wyższy niż wynik wyborczy.

Społeczno-ekonomiczny portret młodych Polaków w 2023 roku

Obok głównego celu badania, którym było określenie preferencji i postaw politycznych najmłodszej grupy wyborców, istotne było także zdiagnozowanie ich sytuacji społecznej i ekonomicznej. Aby pełniej zrozumieć postawy polityczne młodych wyborców istotne jest kontekstowe określenie ich społeczno-ekonomicznej rzeczywistości. W badanej grupie 44,3% deklaruje się jako singiel/singielka, 30% żyje w zamkniętym związku niesformalizowanym, 24,6% to osoby zamężne/żonate, 0,9% żyje w otwartym związku, a 0,2% jest rozwiedzionych. Za wierzących uważa się 78,5% (praktykujący – 46,4%, niepraktykujący – 32,1%). Na pytanie o planowane założenie rodziny i posiadanie potomstwa 50,1% odpowiedziało twierdząco. W części badania dotyczącej sytuacji ekonomicznej aż 71,2% respondentów oceniło, że w ciągu 8 ostatnich lat perspektywy życia dla młodego pokolenia się pogorszyły. Z analizy udzielonych odpowiedzi wyłania się także obraz pokolenia oszczędnie gospodarującego relatywnie skromnym dochodem. Mniej niż 1/5 w tej grupie może wieść godne życie i oszczędzać środki na przyszłość, o czym świadczą dane zaprezentowane na wykresie 1.

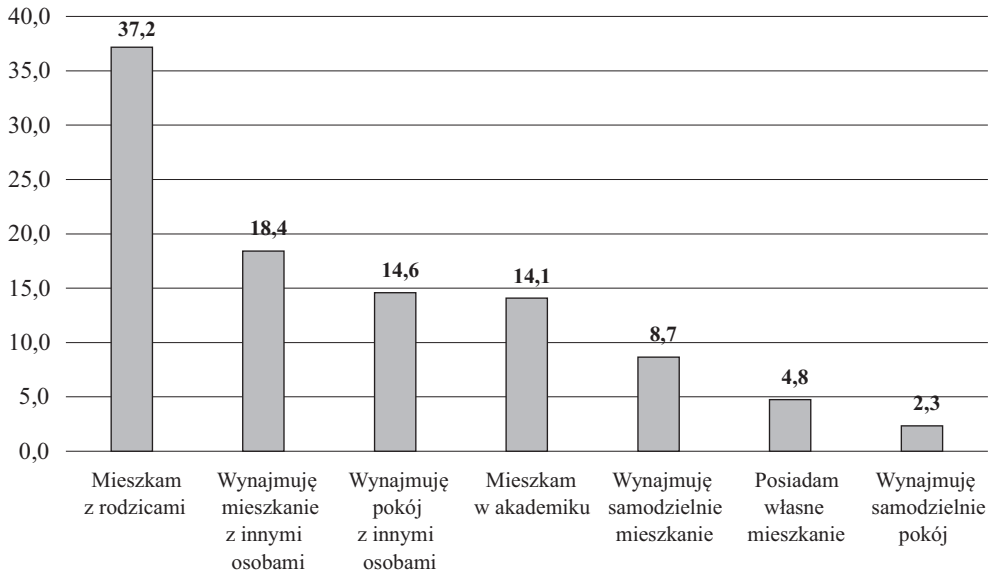
Wykres 1. Sposób gospodarowania dochodem przez młodych Polaków [%]

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badania *Polityczny portret młodych Polaków 2023 r.* Badanie przeprowadzone zostało w dniach 13–30 marca 2023 r. metodą wspomaganą komputerowo wywiadów (CATI) i obejmowało 1200 wywiadów na ogólnopolskiej grupie osób w wieku od 18 do 30 lat. Próba była reprezentatywna ze względu na płeć, wiek, województwa, wielkość miejsca zamieszkania.

Nie bez znaczenia pozostaje fakt, że w miesiącu poprzedzającym badanie tj. w lutym 2023 r. inflacja w Polsce osiągnęła rekordowy poziom 18,4% (*Raport*). Problem ten, jako najważniejszy do rozwiązania dla przyszłego rządu, młodzi respondenci wskazywali najczęściej w odpowiedzi na pytanie otwarte. Wyrazem pogarszającej się sytuacji ekonomicznej są również deklaracje młodych Polaków odnoszące się do ich sytuacji mieszkaniowej.

Wykres 2. Aktualne miejsce zamieszkania [%]

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badania *Polityczny portret młodych Polaków 2023 r.* Badanie przeprowadzone zostało w dniach 13–30 marca 2023 r. metodą wspomaganą komputerowo wywiadów (CATI) i obejmowało 1200 wywiadów na ogólnopolskiej grupie osób w wieku od 18 do 30 lat. Próba była reprezentatywna ze względu na płeć, wiek, województwa, wielkość miejsca zamieszkania.

Jeszcze w 2019 roku, w tożsamym przedwyborczym badaniu, 27% osób w wieku 18–30 lat deklarowało, że mieszka z rodzicami. W 2023 r. odsetek ten wzrósł o ponad 10 p.p. do 37,2%. Własne mieszkanie posiadało 4,8% respondentów, a samodzielny wynajem mieszkania zadeklarowało tylko 8,7%. W badaniu ankietowani zostali poproszeni także o wskazanie trzech najważniejszych wartości w życiu. Wśród najczęściej wymienianych wartości w życiu, które dla młodych są najważniejsze, znalazły się: rodzina (35,8%), wolność światopoglądowa lub gospodarcza (28,9%), zdrowie (24,6%) oraz ekologia (23,6%). Aktywność społeczno-polityczna została wskazana przez zaledwie 6,8% badanych. Mniejszy odsetek odnotowano jedynie w przypadku wartości, jaką jest patriotyzm – zaledwie 0,2% wskazań.

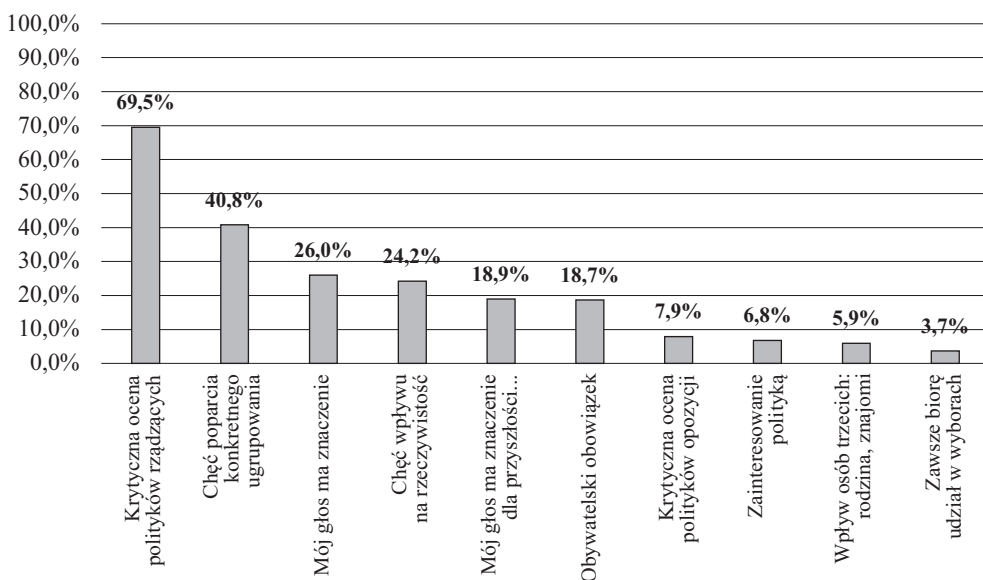
Deklarowany udział w wyborach

W przeprowadzonym siedem miesięcy przed wyborami badaniu, deklarowany przez młodych Polaków poziom udziału w wyborach parlamentarnych wynosił aż 72%. Wy-

nik ten, w granicach błędu statystycznego, znalazł potwierdzenie w opublikowanym po wyborach przeprowadzonym przez IPSOS badaniu exit poll, informującym o rekordowej frekwencji wśród wyborców w wieku 18–29 l., która wyniosła 68,6%.

W celu weryfikacji przyczyn aktywności wyborczej młodych Polaków, osoby deklarujące oddanie głosu w wyborach parlamentarnych w 2023 r. (N = 866) zapytano o źródła tej motywacji. Respondenci mieli możliwość wybrania 3 spośród 10 czynników. Wśród odpowiedzi najczęściej wskazywanymi czynnikami były: krytyczna ocena polityków rządzących (69,5%), chęć poparcia konkretnego ugrupowania (40,8%), a także przekonanie o wadze oddanego głosu (26%) oraz chęć wpływu na rzeczywistość (24,2%). W deklaracjach młodych Polaków można zatem odnaleźć zarówno aspekty psychologiczne (subiektywne poczucie wpływu) oraz elementy teorii racjonalnego wyboru (świadoma ocena rządzących i motywacja osiągnięcia określonego wpływu na rzeczywistość).

Wykres 3. Motywacje młodych Polaków do udziału w głosowaniu w wyborach parlamentarnych [%]

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badania *Polityczny portret młodych Polaków 2023 r.* Badanie przeprowadzone zostało w dniach 13–30 marca 2023 r. metodą wspomaganą komputerowo wywiadów (CATI) i obejmowało 1200 wywiadów na ogólnopolskiej grupie osób w wieku od 18 do 30 lat. Próba była reprezentatywna ze względu na płeć, wiek, województwa, wielkość miejsca zamieszkania.

Warto wskazać, że w kolejnych pytaniach o powody i sposoby głosowania, wśród osób deklarujących udział w wyborach 81,2% deklarowało, że głosuje zgodnie ze swoimi przekonaniem, zaś pozostałe 18,8% wskazało, że dokonywany wybór to głosowanie na „mniejsze zło”. Podobny odsetek wyrażał przekonanie, że podejmowane decyzje wyborcze mają charakter autonomiczny (84,8%), zaś 15,2% przyznało, że ich wybór jest uzależniony od rodziny i znajomych. Uzyskane wyniki mogą wskazywać na wysoką świadomość wyborczą i niezależność w decyzjach. Wątki związane z deklarowanym udziałem w wyborach uzupełnione zostały o pytanie na temat obaw przed sfałszowa-

niem wyborów. Aż 40,5% wyraziło obawę, że wybory mogą być sfałszowane. Takie przeświadczenie towarzyszyło blisko połowie wyborców wszystkich ugrupowań, poza młodymi wyborcami Prawa i Sprawiedliwości. W tej grupie aż 97% wyraziło brak takich obaw. Należy mieć jednak na uwadze, że uzyskane odsetki mają charakter deklaracyjny i wynikają z odpowiedzi na bezpośrednie pytanie o charakter podejmowanych wyborów. Nie są zaś wynikiem analiz statystycznych, bazujących na teoretycznych podstawach, umożliwiających poszukiwanie istotnych statystycznie związków między zmienną zależną, jaką jest deklaracja o udziale w wyborach parlamentarnych, a szerokim katalogiem zmiennych niezależnych, które potencjalnie mogą na tę deklarację wpływać.

Teoretyczny wymiar problemu – między społecznym, psychologicznym a racjonalnym podejściem do wyjaśniania partycypacji wyborczej

Określony we wprowadzeniu społeczno-ekonomiczny obraz młodych Polaków, a także kontekst dotyczący ich aktywności i preferencji wyborczych w wyborach parlamentarnych w 2023 r. wymaga uzupełnienia o teoretyczny wymiar partycypacji wyborczej i jej determinatów. Poszukiwanie odpowiedzi na pytanie o źródła aktywności wyborczej pozostaje jednym z głównych obszarów zainteresowania socjologów polityki i psychologów społecznych w ostatnich dziesięcioleciach. Problematyka ta była przedmiotem analiz badaczy społecznych z Uniwersytetu Columbia już w latach 40. XX w., kiedy w ślad za rewolucją behawioralną w naukach politycznych, poszukiwano przyczyn zachowań wyborczych jednostek i grup społecznych (Lazarsfeld, Berenson, Gaudet, 1948, s. 25–27). Punktem wyjścia swoich analiz uczynili próbę ustalenia związków między kampanią wyborczą a decyzją wyborców o udziale w wyborach. Jednak po wskazaniu ograniczonego wpływu kampanii wyborczych na decyzje jednostek, dalsze dociekania unaocznily deterministyczny wpływ czynników społecznych, które nie tylko sytuują jednostki w określonym miejscu w strukturze społecznej, nadając im określony status, ale mają też wpływ na źródła pozyskiwania informacji o polityce, kształtując tym samym polityczne preferencje i zachowania. Teoria ta wskazuje więc wprost czynniki społeczne jako główne czynniki determinujące udział jednostek w wyborach oraz wpływające na ich preferencje. W odpowiedzi na te wnioski, w latach 50. XX w. skupieni wokół Uniwersytetu Michigan badacze zogniskowali swoje analizy wokół wpływu psychologicznych aspektów (tj. identyfikacji z daną partią polityczną, orientacji ideologicznej, czy oceny i stosunku do problemów publicznych) na poziom zainteresowania polityką i uczestnictwo wyborcze (Campbell, Converse, Miller, Stokes, 1960, s. 24–37). Wprowadzając metaforę lejka przyczynowości (*the funnel of causality*), wskazywali oni na mnogość czynników, które mogą oddziaływać na aktywność wyborczą jednostek – począwszy od uwarunkowań zewnętrznych (czynniki niezależne od jednostki, w tym czynniki losowe), przez uwarunkowania psychologiczne (czynniki osobiste, w tym określone motywacje, postawy wobec kandydatów i interpretacje wydarzeń politycznych), po proces komunikacji i źródła informacji oraz ramy instytucjonalne, w tym normy prawne i organizacyjne. Wraz ze zbliżającym się terminem podjęcia decyzji liczba istotnych czynników, wpływających na finalną decyzję wyborców, zawęża się, integrując tym samym wiele czynników, z których większe znaczenie mają czynniki osobiste.

W istocie więc wiele z czynników zbiega się, by zdeterminować aktywność wyborczą jednostek. Próba uchwycenia związku między oceną istotnych problemów społecznych, stosunkiem do programów ugrupowań politycznych a decyzją o udziale w wyborach i oddaniu głosu na konkretną partię lub komitet stała się także fundamentem dla teorii racjonalnego wyboru (Downs, 1957 s. 260–274) i tym samym ukształtowała trzecie podejście skupione wokół dokonania chłodnego rachunku korzyści i kosztów (poświęcony czas i wysiłek wynikający z aktu głosowania) w ramach decyzji o udziale w wyborach. W 14. rozdziale pracy *An Economic Theory of Democracy*, Anthony Downs wskazał katalog czynników, które mogą wpływać na aktywność wyborczą jednostek. Obok kosztów głosowania (m.in. poświęcony czas i wysiłek wynikający z aktu głosowania) wymienił katalog korzyści o charakterze indywidualnym i zbiorowym m.in. chęć poparcia konkretnego ugrupowania, wynikająca z niej ocena wartości swojego głosu oraz związane z nią krótkotrwałe korzyści indywidualne, ale również takie czynniki jak postrzeganie głosowania jako wartości samej w sobie i poczucie odpowiedzialności społecznej.

Polemikę z behawiorystami, także na płaszczyźnie wyjaśniania zachowań politycznych, podjęli w kolejnych dekadach nowi instytucjonalisci, którzy swoją uwagę zogniskowali jednak wokół kwestii wyjaśniania zmian i trwania szeroko rozumianych instytucji. W tym procesie nieistotny jest dorobek choćby Jamesa March'a and Johana Olsena, którzy nie tylko przekonywali, że dla zachowania poszczególnych aktorów „organizacja życia politycznego ma znaczenie”, ale także wskazywali, że jednostki w swoim działaniu kierują się logiką stosowności, której celem jest dostosowanie swojego zachowania do modelowego wyobrażenia o nim (March, Olsen, 1989, s. 7–22). „Polega to na określaniu logiki sytuacji w obliczu ograniczonej racjonalności, orientacji na normy społeczne, a także na dążeniu do realizacji własnego interesu” (Jessop, 2014, s. 86). W latach 90., opisując teorię neoinstytucjonalizmu Douglass C. North poświęcił uwagę roli instytucji w kształtowaniu zachowań wyborczych, wskazując wpływ zarówno formalnych, jak i nieformalnych instytucji na indywidualne decyzje i wybory (North, 1990, s. 31). O wpływie instytucji politycznych na zachowanie aktorów pisali zarówno socjologiczni instytucjonalisci (March, Olsen, 1989, s. 7), teoretycy racjonalnego wyboru (Ostrom, 1986, s. 5–7), a także naukowcy jak zajmujący się instytucjonalizmem dyskursywnym (Vivien Schmidt) i konstruktywistycznym instytucjonalizmem (Colin Hay). Wpisując się we wzrost zainteresowania nowym instytucjonalizmem, również Vivien Lowndes i Mark Roberts wskazywali, że to instytucje polityczne determinują możliwości obywateli do wyrażania opinii, uczestniczenia w procesie decyzyjnym i uzyskiwania dostępu do usług publicznych. W obrębie nurtu neoinstytucjonalnego można wskazać wiele podejść (Lowndes, Roberts, s. 33), które różnicują sposób w jaki instytucje wpływają na zachowania aktorów społecznych, wyróżniając nie tylko rolę formalnych instytucji w tym procesie (instytucjonalizm tradycyjny), ale także m.in.: reguły, wartości, normy (instytucjonalizm normatywny), chęć maksymalizacji użyteczności (instytucjonalizm racjonalnego wyboru), wpływ decyzji podjętych w przeszłości (instytucjonalizm historyczny), rolę czynników społeczno-kulturowych (instytucjonalizm socjologiczny), interakcje między jednostkami i grupami (instytucjonalizm sieci).

Tak skategoryzowane podejścia definicyjne, które w ostatnich latach przenikały się i stopniowo przeobrażały, stanowią podstawę do wskazania różnorodnego zestawu zagregowanych cech socjodemograficznych i zmiennych, mogących wpływać na decyzje

jednostek o udziale w wyborach. Celem procesu nie jest rozstrzygnięcie czy dana teoria jest słuszna lub nie, lecz dokonanie operacjonalizacji, która umożliwi weryfikację determinantów aktywności wyborczej młodych Polaków w świetle nurtu behawioralnego i neoinstytucjonalnego. W zestawieniu tabelarycznym (tabela 2) poszczególne zmienne zostały przypisane do:

- 1) nurtu behawioralnego tj. czynników społeczno-kulturowych oraz czynników psychologicznych, odnoszących się do postaw, przekonań i motywacji jednostek, a także wartościami emocjonalnymi);
- 2) teorii racjonalnego wyboru – w zakresie w jakim dotyczą możliwości osiągnięcia korzyści w wymiarze indywidualnym, jak i zbiorowym;
- 3) teorii instytucjonalnej (w zakresie, w którym instytucje, w tym nieformalne i formalne reguły i struktury mogą wpływać na kształtowanie zachowań wyborczych) tj. instytucjonalizmu tradycyjnego, instytucjonalizmu normatywnego, instytucjonalizmu historycznego i instytucjonalizmu sieci).

Tabela 2

Lista zmiennych niezależnych w analizie zachowań wyborczych na podstawie teorii behawioralnej i neoinstytucjonalnej

Podejście teoretyczne	Zmienna niezależna
1	2
Behawioryzm – czynniki społeczno-kulturowe	Płeć
	Wykształcenie
	Miejsce zamieszkania
	Sposób gospodarowania dochodem
Behawioryzm – czynniki psychologiczne	Status zawodowy
	Zainteresowanie polityką
	Przekonanie o znaczeniu pojedynczego głosu
	Przekonanie, że głos obywateli jest brany pod uwagę przez władzę przy podejmowaniu decyzji
	Obawa przed sfalszowaniem wyborów
	Identyfikacja z konkretnym ugrupowaniem
	Interesująca kampania wyborcza
	Poziom zadowolenia z życia
	Wartości w życiu – miłość, związki intymne
	Wartości w życiu – przyjaźń
Wartości w życiu – życie kulturalne	
Wartości w życiu – spokój w życiu	
Teoria racjonalnego wyboru	Głosowanie zgodnie z przekonaniami
	Ocena perspektyw życia w Polsce
	Obietnice, które poprawią moją sytuację ekonomiczną
	Realizacja postulatów zbieżnych z moim światopoglądem
	Dodatkowe programy socjalne dla młodych
	Deklaracja niepodwyższania wieku emerytalnego
	Postulaty związane z bezpieczeństwem militarnym
	Realizacja konkretnego modelu polityki energetycznej i klimatycznej
	Rozwiązanie kwestii praworządności
	Przekonanie, że niewielka liczba głosów może zaważyć o kształcie przyszłego rządu
	Postulaty dot. relacji z UE zbieżne z moimi poglądami
Wartości w życiu – zdrowie	

1	2
	Wartości w życiu – dobre wykształcenie, samodoskonalenie
	Wartości w życiu – życie zawodowe
	Wartości w życiu – przyjemności, przygody, imprezy, podróże
	Wartości w życiu – dobrobyt i rzeczy materialne
Instytucjonalizm tradycyjny	Głosowanie jako obowiązek obywatelski
	Wiedza na temat lokalizacji lokalu wyborczego
	Wiedza na temat sposobu głosowania
Instytucjonalizm normatywny (wartości, normy, reguły)	Wartości w życiu – rodzina
	Wartości w życiu – wiara, życie duchowe
	Wartości w życiu – poczucie bezpieczeństwa
	Wartości w życiu – wolność światopoglądowa lub gospodarcza
	Wartości w życiu – niesienie pomocy innym
	Wartości w życiu – ekologia, środowisko naturalne
	Wartości w życiu – aktywność społeczno-polityczna
	Wartości w życiu – patriotyzm
	Stosunek do religii
Poglądy polityczne	
Instytucjonalizm historyczny (doświadczenia wyborcze)	Udział w poprzednich wyborach parlamentarnych
Instytucjonalizm sieci (interakcje między jednostkami i grupami)	Główne źródło informacji o polityce
	Główny portal społecznościowy jako źródło informacji o polityce
	Ocena zaangażowania rówieśników w życie polityczne
	Autorytety i osoby publiczne, które deklarują udział w wyborach

Źródło: Opracowanie własne.

O doniosłości podejmowanej problematyki świadczą także opublikowane w ostatnich latach liczne zagraniczne badania i artykuły naukowe dotyczące partycypacji politycznej młodzieży oraz krajowe projekty badawcze. Wartościowej kwerendy literatury w zakresie partycypacji politycznej młodzieży dokonała m.in. w 2020 r. Julia Weiß. Uwzględniając zróżnicowanie w poszczególnych regionach Europy, zwraca ona uwagę, z jednej strony, na wycofywanie się młodych ludzi z polityki (wiążąc to z kwestią socjalizacji politycznej oraz niższym od ogółu społeczeństwa poziomem zainteresowania polityką i mniejszą wiedzą polityczną), z drugiej zaś, podkreśla problem braku uwzględnienia przez badaczy nowych form aktywności politycznych młodzieży. Istotnym punktem odniesienia dla jej rozważań jest teoria efektów pokoleniowych, w myśl której „dzisiejsi młodzi dorośli mają większe trudności z wejściem w dorosłość, co skutkuje opóźnieniem w uczestnictwie w życiu politycznym” (Weiß, 2020, s. 4). Trudności z wejściem w dorosłość wynikają m.in. z uwarunkowań ekonomicznych. Ten aspekt był również przedmiotem przeprowadzonego w marcu 2023 r. autorskiego projektu badawczego i został omówiony w części artykułu dotyczącej społeczno-ekonomicznego portretu młodych Polaków.

Z kolei w czerwcu 2023 roku opublikowany został raport *Debiutanci '23. Portret Polek i Polaków, którzy jesienią 2023 r. będą mogli po raz pierwszy wziąć udział w wyborach*. Dokument prezentuje wyniki z badania postaw i wartości osób, dla których przeprowadzone 15 października wybory były pierwszymi, w których mogli wziąć udział. W ramach projektu przeprowadzone zostało badanie jakościowe w 4 grupach

fokusowych (w dniach 11–12 maja 2023 r.) oraz badanie ilościowe na próbie 1000 osób urodzonych w przedziale dat od 14 października 2001 r. do 4 listopada 2005 r. Raport dostarcza istotnej wiedzy na temat źródeł wyborczej apatii i aktywności wśród najmłodszych wyborców, jednocześnie wskazując, że „aż 2/3 młodych wyborców wybierze się jesienią do urn” (*Debiutanci...*, 2023). Wśród czynników demotyujących podkreślano poczucie braku sensu ze względu na brak spełnienia obietnic wyborczych przez polityków (38%), brak zainteresowania polityką (36%) oraz brak identyfikacji z jakąkolwiek z partii (30%).

Na niższy poziom zainteresowania polityką wśród młodych Polaków (w wieku od 18 do 24 lat) niż wśród ogółu Polaków, wskazują także prowadzone od 1989 r. wyniki badań Centrum Badania Opinii Społecznej. W komunikacie (*Zainteresowanie...*, 2021) z przeprowadzonego w 2020 r. badania wskazano jednak, że poziom ten był najwyższy w historii badań. Duże zainteresowanie polityką w 2020 r. wyrażało 14% młodych, a bardzo duże 4%. Mimo wzrostu, pozostaje ono na niskim poziomie. Zainteresowanie polityką zostało zestawione z deklaracjami odnoszącymi się do udziału w wyborach. W opracowaniu podkreślono, że „wyższy wzrost odsetka deklaracji pewności wzięcia udziału w wyborach zaznaczył się wśród młodych Polaków – skok o 10 punktów procentowych w stosunku do poprzedniego roku (z 67% do 77%)”. Z kolei w odniesieniu do deklarowanych poglądów politycznych młodych Polaków w stosunku do badań zrealizowanych rok wcześniej odnotowano wzrost poglądów lewicowych z 17% do 30% oraz poglądów prawicowych z 23% do 27%, przy jednoczesnym spadku odpowiedzi „trudno powiedzieć” do 18% z 31%. Publikacja jednak nie obejmuje analizy związku między poglądami politycznymi a deklaracją o udziale w wyborach.

Identyfikacja ideologiczna młodych Polek i Polaków była z kolei przedmiotem zainteresowania badawczego Radosława Marzęckiego, który w 2021 roku przeprowadził własne badanie wśród 500 polskich studentów w wieku od 19. do 30. roku życia. Badanie zostało przeprowadzone metodą CAWI w dniach od 18 marca do 2 kwietnia 2021 r. W opublikowanym w 2023 r. artykule pt. *Orientacje ideologiczne i lewicowo-prawicowa samoidentyfikacja młodych Polek i Polaków: obraz politycznej przepaści płciowo-pokoleniowej*, prezentując wyniki badań, wskazuje, że „orientacja ideologiczna jest jednym z najważniejszych czynników wyjaśniających postawy, poglądy i zachowania polityczne” (Marzęcki, 2023, s. 14). Autor postuluje jednocześnie definiowanie owej orientacji przez pryzmat określonych poglądów i wartości na różne kwestie społeczno-polityczne.

Dla powyższych rozważań istotne stało się uzupełnienie luki badawczej w postaci braku badań, które byłyby przeprowadzone na ogólnopolskiej próbie młodych Polaków w wieku od 18. do 30. roku życia. Mnogość przedwyborczych debat dotyczących partycypacji wyborczej młodych Polaków, pogłębiona analiza teoretycznego wymiaru problemu partycypacji wyborczej młodych Polaków w świetle teorii, a także danych zastanych zaowocowały realizacją autorskiego projektu badawczego. Istotą zrealizowanego projektu było dostarczenie i uzupełnienie ogólnej wiedzy na temat postaw i zachowań politycznych najmłodszej grupy wyborców oraz uzyskanie odpowiedzi na postawione pytanie badawcze, o to które czynniki w sposób istotny statystycznie wpłynęły na udział młodych Polaków w wyborach parlamentarnych w 2023 r.

Proces konceptualizacji i operacjonalizacji pojęć pozwolił na wyróżnienie zmiennych niezależnych oraz sformułowanie hipotez, które odnoszą się do omówionych wcześniej ujęć teoretycznych w ramach nurtu behawioralnego oraz nowego instytucjonalizmu. Hipotezy pracy stanowią, że:

- H1: Aktywność wyborcza młodych Polaków w wyborach parlamentarnych jest różnicowana przez cechy społeczno-kulturowe m.in. płeć, wykształcenie, miejsce zamieszkania.
- H2: Na partycypację wyborczą młodych Polaków wpływ mają czynniki psychologiczne związane z poziomem zainteresowania polityką, przekonaniem o znaczeniu pojedynczego głosu, poczuciem, że głos obywateli jest brany pod uwagę przez władzę, a także wartości o charakterze indywidualnym.
- H3: Młodzi Polacy są skłonni do udziału w głosowaniu, gdy postrzegają postulaty ekonomiczne i światopoglądowe poszczególnych ugrupowań jako potencjalnie korzystne dla siebie.
- H4: Poczucie obywatelskiego obowiązku i wiedza na temat wyborów zwiększają prawdopodobieństwo uczestnictwa młodych Polaków w wyborach parlamentarnych.
- H5: Przywiązanie do wartości, które mogą być kształtowane przez instytucje społeczne, edukacyjne i religijne wpływają na zachowania wyborcze młodych Polaków.
- H6: Aktywność wyborcza najmłodszych wyborców jest determinowana ich doświadczeniami wyborczymi i udziałem w poprzednich wyborach.
- H7: Na deklarację o udziale w wyborach wpływ mają rodzaje źródeł informacji (media tradycyjne i media społecznościowe) oraz postrzeganie partycypacji wyborczej jako pożądanej społecznie normy.

Celem artykułu jest weryfikacja wyróżnionych na podstawie teorii hipotez w toku analizy statystycznej wyników badania, zrealizowanego dzięki pozyskanemu dofinansowaniu z grantu badawczego Fundacji Konrada Adenauera w Polsce. Narzędziem służącym weryfikacji hipotez są metody ilościowe właściwe dla paradygmatu neopozytywistycznego, pozwalające na ustalenie istotnych statycznie związków między zmiennymi. Kluczowe w tym procesie są analizy przeprowadzone w programie IBM SPSS – programie przeznaczonym do przetwarzania danych ilościowych i statystycznej analizy danych.

Badanie zależności między zmiennymi

W celu weryfikacji hipotez wybrany został współczynnik korelacji rangowej rho (ρ) Spearmana, pozwalający na ustalenie zależności między zmiennymi oraz siły, kierunku i istotności między nimi. „Zaletą tej miary jest to, że może być stosowana do mierzenia siły korelacji zmiennych mierzalnych, jak i porządkowych” (Starzyńska, 2000, s. 36). Zestawienie wyróżnionych w tabeli 2 predyktorów, przy użyciu korelacji rho Spearmana i oceny istotności statystycznej, ze zmienną zależną, odnoszącą się do deklaracji udziału w wyborach parlamentarnych w 2023 r., pozwoliło na wskazanie istotności statystycznej między zmiennymi, ale również na określenie stosunku korelacyjnego. Otrzymane dodatnie wartości współczynnika korelacji Spearmana oznaczają stosunek korelacji zgodności, co pozwala wskazać, że wraz ze wzrostem wartości zmiennej niezależnej

wzrasta wartość zmiennej zależnej. Z kolei wartości ujemne współczynnika korelacji pozwalają wyróżnić stosunek korelacyjny przeciwieństwa tj. sytuację, w której wzrost wartości zmiennej niezależnej będzie powodował spadek wartości zmiennej zależnej. Siła korelacji związana jest z jej wartością – „im bliższa zeru tym słabszy związek, a im bliższa jedności – tym związek pomiędzy zmiennymi jest silniejszy” (Mider, Marcinkowska, 2013, s. 215). Przeprowadzone testy rho Spearmana pozwolą zatem na ustalenie zależności między zmiennymi oraz siły, kierunku i istotności między nimi, dlatego będą istotne dla dalszej interpretacji wyników i weryfikacji hipotez.

Badanie zrealizowane zostało w dniach 13–30 marca 2023 r. metodą wywiadów telefonicznych wspomaganych komputerowo CATI przez Centrum Badań Marketingowych INDICATOR. Pomiaru dokonano na ogólnopolskiej próbie N = 1200 osób w wieku 18–30 lat, umożliwiającą wnioskowanie na ogół badanej populacji. Próba była reprezentatywna ze względu na takie zmienne jak: płeć, grupa wiekowa, województwo, wielkość miejsca zamieszkania. Narzędzie badawcze składało się 46 pytań podzielonych na 4 części, pozwalające na określenie istotnych cech społeczno-demograficznych respondentów (metryczka), a także na profilowanie respondentów, ocenę zaangażowania społeczno-politycznego oraz poznanie opinii na temat najważniejszych problemów społecznych, ekonomicznych i politycznych. Dla realizacji zadania badawczego i przeprowadzenia części analitycznej istotne było sformułowanie pytań i odpowiedzi w sposób umożliwiający parametryzację zmiennych i ustalenie zależności między poszczególnymi zmiennymi.

Tabela 3

Wartość korelacji Spearmana i istotności przybliżonej dla zmiennych, które potencjalnie mogą oddziaływać na zmienną dotyczącą udziału młodych Polaków w wyborach parlamentarnych w 2023 r.

Zmienna niezależna	Wartość korelacji Spearmana	Istotność przybliżona
1	2	3
Czynniki społeczno-kulturowe		
Płeć	0,002	0,945
Wykształcenie	0,121	<0,001
Miejsce zamieszkania	-0,059	0,040
Sposób gospodarowania dochodem	0,021	0,461
Status zawodowy	-0,054	0,062
Czynniki psychologiczne		
Zainteresowanie polityką	-0,500	<0,001
Przekonanie o znaczeniu pojedynczego głosu	-0,285	<0,001
Przekonanie, że głos obywateli jest brany pod uwagę przez władzę przy podejmowaniu decyzji	-0,164	<0,001
Obawa przed sfałszowaniem wyborów	-0,037	0,202
Identyfikacja z konkretnym ugrupowaniem	-0,052	0,303
Interesująca kampania wyborcza	0,057	0,048
Poziom zadowolenia z życia	0,013	0,664
Wartości w życiu – miłość, związki intymne	-0,133	<0,001
Wartości w życiu – przyjaźń	0,022	0,456
Wartości w życiu – życie kulturalne	-0,013	0,656
Wartości w życiu – spokój w życiu	0,031	0,287

1	2	3
Teoria racjonalnego wyboru		
Ocena perspektyw życia w Polsce	-0,001	0,973
Obietnice, które poprawią moją sytuację ekonomiczną	-0,058	0,045
Realizacja postulatów zbieżnych z moim światopoglądem	-0,217	<0,001
Dodatkowe programy socjalne dla młodych	0,090	0,002
Deklaracja niepodwyższania wieku emerytalnego	-0,037	0,204
Postulaty związane z bezpieczeństwem militarnym	0,082	0,004
Realizacja konkretnego modelu polityki energetycznej i klimatycznej	0,026	0,363
Rozwiązanie kwestii praworządności	0,020	0,485
Postulaty dot. relacji z UE zbieżne z moimi poglądami	-0,003	0,912
Przekonanie, że niewielka liczba głosów może zaważyć o kształcie przyszłego rządu	0,011	0,714
Wartości w życiu – zdrowie	-0,009	0,753
Wartości w życiu – dobre wykształcenie, samodoskonalenie	0,000	0,998
Wartości w życiu – życie zawodowe	0,074	0,010
Wartości w życiu – przyjemności, przygody, imprezy, podróże	0,119	<0,001
Wartości w życiu – dobrobyt i rzeczy materialne	-0,019	0,500
Instytucjonalizm tradycyjny		
Głosowanie jako obowiązek obywatelski	-0,277	<0,001
Wiedza na temat lokalizacji lokalu wyborczego	-0,050	0,082
Wiedza na temat sposobu głosowania	0,031	0,290
Instytucjonalizm normatywny (wartości, normy, reguły)		
Wartości w życiu – rodzina	-0,009	0,747
Wartości w życiu – wiara, życie duchowe	-0,037	0,202
Wartości w życiu – poczucie bezpieczeństwa	-0,22	0,448
Wartości w życiu – wolność światopoglądowa lub gospodarcza	-0,011	0,714
Wartości w życiu – niesienie pomocy innym	-0,031	0,287
Wartości w życiu – ekologia, środowisko naturalne	-0,021	0,470
Wartości w życiu – aktywność społeczno-polityczna	-0,094	0,001
Wartości w życiu – patriotyzm	-0,025	0,380
Stosunek do religii	0,058	0,043
Poglądy polityczne	0,026	0,367
Instytucjonalizm historyczny (doświadczenia wyborcze)		
Udział w poprzednich wyborach parlamentarnych	0,121	<0,001
Instytucjonalizm sieci / Interakcje między jednostkami i grupami		
Główne źródło informacji o polityce	-0,035	0,229
Główny portal społecznościowy jako źródło informacji o polityce	0,085	0,111
Ocena zaangażowania rówieśników w życie polityczne	0,000	0,999
Autorytety i osoby publiczne, które deklarują udział w wyborach	0,056	0,051

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badania *Determinanty partycypacji wyborczej młodych Polaków w 2019 r.* Badanie przeprowadzone zostało w dniach 5–23 września 2019 r. metodą wspomaganą komputerowo wywiadów (CATI) i obejmowało 1200 wywiadów na ogólnopolskiej grupie osób w wieku od 18 do 30 lat. Próba była reprezentatywna ze względu na płeć, wiek, województwa, wielkość miejsca zamieszkania.

Z wyróżnionych zmiennych niezależnych, które potencjalnie mogą oddziaływać na zmienną dotyczącą udziału młodych Polaków w wyborach parlamentarnych w 2023 r., można wskazać aż 18 czynników, które mają istotny statycznie związek z deklaracją o udziale w wyborach parlamentarnych.

Aktywność wyborcza a czynniki społeczno-kulturowe

Pierwsza z wyróżnionych hipotez pracy stanowi, że aktywność wyborcza młodych Polaków w wyborach parlamentarnych jest różnicowana przez cechy społeczno-kulturowe. W celu wyjaśnienia motywacji najmłodszej grupy wyborców do partycypacji wyborczej, uwzględniając deterministyczny wpływ czynników społeczno-kulturowych, wśród testowanych zmiennych objaśniających znalazły się: płeć, wykształcenie, miejsce zamieszkania, sposób gospodarowania dochodem, status zawodowy. Wyjaśnienia wymaga, że w badaniu pytanie dotyczące miejsca zamieszkania odnosiło się do sposobu organizacji miejsca zamieszkania tj. mieszkanie z rodzicami, w akademiku, wynajem pokoju, wynajem mieszkania lub posiadanie własnego mieszkania. Uzyskane wartości istotności pozwalają stwierdzić, że istotnie statystycznie wpływ na decyzję młodych Polaków o udziale w wyborach parlamentarnych miały czynniki takie jak:

- 1) wykształcenie ($p < 0,001$),
- 2) miejsce zamieszkania ($p = 0,040$).

Z kolei wartość korelacji Spearmana dla zmiennej wykształcenie wyniosła 0,121, zaś dla zmiennej miejsce zamieszkania $-0,059$. Oznacza to, że w obu przypadkach mówimy o korelacji słabej.

Wyniki te pozwalają więc na częściowo pozytywne zweryfikowanie pierwszej hipotezy i stwierdzenie, że aktywność wyborcza młodych Polaków w wyborach parlamentarnych jest różnicowana przez cechy społeczno-kulturowe takie jak poziom wykształcenia i miejsce zamieszkania, choć wartości współczynnika korelacji wskazują, że zależności te są prawie nic nie znaczące.

Aktywność wyborcza a czynniki psychologiczne

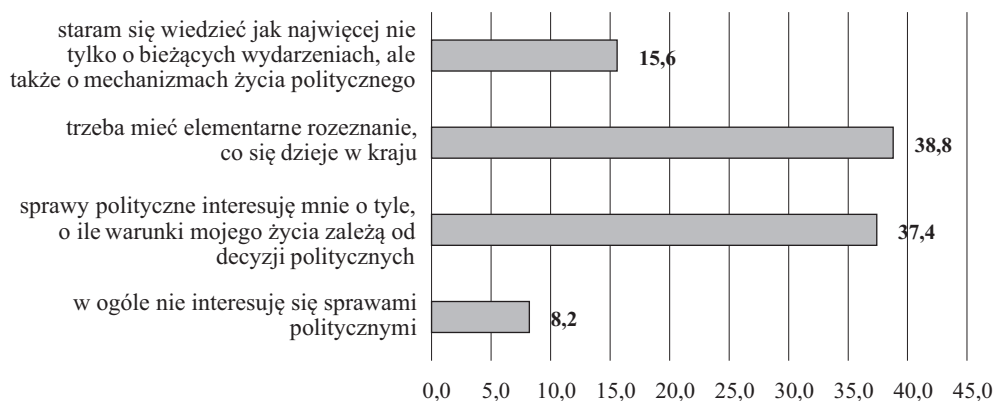
Druga z hipotez pracy wskazuje, że na partycypację wyborczą młodych Polaków wpływ mają czynniki psychologiczne związane z poziomem zainteresowania polityką, przekonaniem o znaczeniu pojedynczego głosu, poczuciem, że głos obywateli jest brany pod uwagę przez władzę, a także wartości o charakterze indywidualnym. W celu weryfikacji hipotezy przeprowadzonych zostało 11 testów nieparametrycznych, w których zmiennymi objaśniającymi dla zmiennej zależnej odnoszącej się do deklaracji udziału młodych Polaków w wyborach w 2023 r. były: zainteresowanie polityką, przekonanie o znaczeniu pojedynczego głosu, przekonanie, że głos obywateli jest brany pod uwagę przez władzę przy podejmowaniu decyzji, obawa przed sfałszowaniem wyborów, identyfikacja z konkretnym ugrupowaniem, interesująca kampania wyborcza, poziom zadowolenia z życia, wartości w życiu – miłość, związki intymne, wartości w życiu – przyjaźń, wartości w życiu – życie kulturalne, wartości w życiu – spokój w życiu. Zmiennymi, które mają istotnie statystycznie wpływ na deklarowany udział w wyborach są:

- 1) zainteresowanie polityką ($p < 0,001$),
- 2) przekonanie o znaczeniu pojedynczego głosu ($p < 0,001$),
- 3) przekonanie, że głos obywateli jest brany pod uwagę przez władzę przy podejmowaniu decyzji ($p < 0,001$),

- 4) interesująca kampania wyborcza ($p = 0,048$),
 5) przywiązanie do wartości takich jak miłość i związki intymne ($p < 0,001$).

Z pięciu wyżej wymienionych tylko dla dwóch zmiennych współczynniki korelacji Spearmana były inne niż słabe. W przypadku zmiennej odnoszącej się do przekonania o znaczeniu pojedynczego głosu, wartość współczynnika korelacji rangowej rho Spearmana wyniosła $-0,285$ co oznacza, że ujemny stosunek korelacyjny jest niski, a zależność mimo, że jest wyraźna, jest mała. Zatem im mniejsze jest przekonanie wśród młodych wyborców o znaczeniu pojedynczego głosu, tym wyraźniej mniejsza jest ich chęć do udziału w wyborach. Z kolei dla zmiennej dotyczącej zainteresowania polityką uzyskana wartość współczynnika korelacji rangowej rho Spearmana wyniosła $-0,500$, co oznacza zależność istotną. Młodzi Polacy, którzy deklarowali brak zainteresowania polityką, znacznie częściej deklarowali brak udziału w wyborach. Na przeciwnym biegunie znaleźli się respondenci, którzy deklarowali, że starają się wiedzieć jak najwięcej nie tylko o bieżących wydarzeniach, ale także o mechanizmach życia politycznego.

Wykres 4. Zainteresowanie sprawami politycznymi i ważnymi wydarzeniami w kraju [%]

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badania *Polityczny portret młodych Polaków 2023 r.* Badanie przeprowadzone zostało w dniach 13–30 marca 2023 r. metodą wspomaganą komputerowo wywiadów (CATI) i obejmowało 1200 wywiadów na ogólnopolskiej grupie osób w wieku od 18 do 30 lat. Próba była reprezentatywna ze względu na płeć, wiek, województwa, wielkość miejsca zamieszkania.

W 2023 r. największa grupa badanych zgodziła się ze stwierdzeniem, że trzeba mieć elementarne rozeznanie o tym, co się dzieje w kraju (38,8%). Podobny odsetek respondentów deklarował, że sprawy polityczne są dla nich interesujące o tyle, o ile warunki ich życia zależą od decyzji politycznych. W analogicznym badaniu, które zostało przeprowadzone przed wyborami parlamentarnymi w 2019 r., młodzi oceniali swój poziom zainteresowania polityką przede wszystkim jako mały tj. 46,0% lub bardzo mały tj. 17,2% (Kądziała, 2020, s. 329). W 2023 r. odsetek tych, którzy twierdzili, że nie interesują się sprawami politycznymi wyniósł zaledwie 8,2%. Wzrost zainteresowania polityką nie przełożył się jednak na poziom zaangażowania w przedsięwzięcia o charakterze politycznym. W tym samym badaniu aż 61,6% respondentów oceniło, że poziom zaangażowania grupy rówieśniczej w życie polityczne jest mały lub bardzo mały. Wśród najważniejszych czynników odpowiadających za bierne postawy wymieniono negatyw-

ny obraz życia politycznego (21,9%), brak poczucia wpływu na rzeczywistość (17,3%) oraz niski poziom debaty publicznej (14,9%).

Tabela 4

Zainteresowanie polityką a deklarowany udział w wyborach parlamentarnych w 2023 r.

Czy interesuje się Pan(i) sprawami politycznymi i ważnymi wydarzeniami w kraju?	Czy weźmie Pani/Pan udział w wyborach parlamentarnych w 2023 r.?	
	TAK [%]	NIE [%]
Staram się wiedzieć jak najwięcej nie tylko o bieżących wydarzeniach, ale także o mechanizmach życia politycznego	96,3	3,7
Trzeba mieć elementarne rozeznanie, co się dzieje w kraju	94,2	5,8
Sprawy polityczne interesują mnie o tyle, o ile warunki mojego życia zależą od decyzji politycznych	43,6	56,4
W ogólnie nie interesuję się sprawami politycznymi	52,0	48,0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badania *Polityczny portret młodych Polaków 2023 r.* Badanie przeprowadzone zostało w dniach 13–30 marca 2023 r. metodą wspomaganą komputerowo wywiadów (CATI) i obejmowało 1200 wywiadów na ogólnopolskiej grupie osób w wieku od 18 do 30 lat. Próba była reprezentatywna ze względu na płeć, wiek, województwa, wielkość miejsca zamieszkania.

Wśród osób deklarujących największe zainteresowanie bieżącymi wydarzeniami politycznymi odsetek deklaracji o udziale w wyborach wyniósł aż 96,3%. W grupie respondentów, którzy wyrażali brak jakiegokolwiek zainteresowania polityką, co drugi (52%) zamierzał skorzystać z czynnego prawa wyborczego. Z kolei wśród osób, dla których sprawy polityczne są interesujące jedynie w wymiarze, w którym mogą one wpływać bezpośrednio na życie jednostki, zamiar pójścia na wybory wyraziło zaledwie 43,7%. Możemy więc wysnuć wniosek, że między poziomem zainteresowania polityką a deklaracjami o udziale w wyborach występuje istotna zależność.

Na podstawie uzyskanych wartości możliwe jest częściowe potwierdzenie drugiej hipotezy, przy jednoczesnym wskazaniu, że na partycypację wyborczą młodych Polaków wpływ mają czynniki psychologiczne związane w szczególności z poziomem zainteresowania polityką i wyrażanym przekonaniem o znaczeniu pojedynczego głosu. Istotny statystycznie związek można także wyróżnić między deklaracją uczestnictwa w wyborach a przekonaniem, że głos obywateli jest brany pod uwagę przez władzę przy podejmowaniu decyzji, interesującą kampanią wyborczą oraz przywiązaniem do wartości takich jak miłość i związki intymne. W przypadku tych trzech zmiennych niezależnych uzyskane wartości współczynnika korelacji są jednak słabe tj. prawie nic nie znaczące.

Aktywność wyborcza w ujęciu teorii racjonalnego wyboru

Trzecia z hipotez zakłada, że młodzi Polacy są skłonni do udziału w głosowaniu, gdy postrzegają postulaty ekonomiczne i światopoglądowe poszczególnych ugrupowań jako potencjalnie korzystne dla siebie. To zawężone myślenie o teorii racjonalnego wyboru, skupione wokół maksymalizacji korzyści w wymiarze indywidualnym, ma na celu konfrontację uzyskanych danych z powszechnymi mitami na temat roszczeniowych postaw młodego pokolenia. Wśród 15 zmiennych niezależnych (potencjalnych korzyści

w wymiarze indywidualnym i zbiorowym) 6 wykazywało istotnie statystycznie związek z deklaracją o udziale w wyborach tj.:

- 1) obietnice, które poprawią moją sytuację ekonomiczną ($p = 0,045$),
- 2) realizacja postulatów zbieżnych z moim światopoglądem ($p < 0,001$),
- 3) dodatkowe programy socjalne dla młodych ($p = 0,002$),
- 4) postulaty związane z bezpieczeństwem militarnym ($p = 0,004$),
- 5) wartości w życiu – życie zawodowe ($p = 0,010$),
- 6) wartości w życiu – przyjemności, przygody, imprezy, podróże ($p \ll 0,001$).

Mimo, że w świetle danych empirycznych hipoteza może zostać potwierdzona to wbrew dokonaniem zawężeniu teorii i w ślad za istotą klasycznej teorii racjonalnego wyboru, wyniki wskazują, że czynnikami determinującymi aktywność wyborczą młodych nie są jedynie te związane z korzyściami w wymiarze indywidualnym. Mają one charakter wielowymiarowy i są kształtowane także przez korzyści zbiorowe (np. postulaty związane z bezpieczeństwem) oraz wartości związane z określonym stylem życia. Warto podkreślić, że w przypadku wszystkich zmiennych, poza zmienną dotyczącą realizacji postulatów zbieżnych ze światopoglądem, wartości współczynników oznaczają korelację słabą. W przypadku zmiennej niezależnej dotyczącej kwestii światopoglądowych, stosunek korelacyjny przeciwieństwa wyrażający się w wartości współczynnika korelacji $-0,217$ oznacza zależność wyraźną, lecz małą. Ujemna wartość korelacji może wskazywać na zależność, w której im częściej wskazywana jest kwestia realizacji postulatów światopoglądowych jako czynnik istotny, tym mniejsza jest skłonność tych osób do deklaracji o udziale w wyborach w badanej grupie. Odwrotną zależność w tym przypadku należy interpretować w kontekście całego zbioru danych. Uzyskany wynik może być efektem negatywnego postrzegania rzeczywistości politycznej przez młodych wyborców, dla których kwestie światopoglądowe są ważne albo z faktu, że dla pozostałej części młodych wyborców to inne czynniki np. o charakterze ekonomicznym mają większe znaczenie niż te związane z postulatami światopoglądowymi.

Aktywność wyborcza a instytucjonalizm tradycyjny

Na potrzeby czwartej hipotezy przyjęto, że poczucie obywatelskiego obowiązku i wiedza na temat wyborów zwiększają prawdopodobieństwo uczestnictwa młodych Polaków w wyborach parlamentarnych. Spośród trzech poddanych analizie zmiennych niezależnych (głosowanie jako obowiązek obywatelski, wiedza na temat lokalizacji lokalu wyborczego oraz wiedza na temat sposobu głosowania), istotność przybliżona (p) dla jednej zmiennej osiągnęła wartość poniżej $0,05$ tj. głosowanie jako obowiązek obywatelski ($p < 0,001$). Istnieje więc istotny statystycznie związek między postrzeganiem głosowania jako obowiązku obywatelskiego a decyzją o udziale w wyborach. Ujemna korelacja Spearmana na poziomie $-0,277$ oznacza, że skłonność do udziału w wyborach spada wśród osób, które wyrażają dezaprobatę wobec twierdzenia, że głosowanie w wyborach jest obowiązkiem każdego obywatela. Zależność ta jest wyraźna, lecz mała. Na podstawie uzyskanych wartości możliwe jest częściowe potwierdzenie hipotezy w zakresie, w którym wskazać można istotnie statystycznie związek między postrzeganiem aktu wyborczego jako obywatelskiego obowiązku a decyzją o udziale

w wyborach. Druga część hipotezy, dotycząca wpływu wiedzy na temat wyborów na aktywność wyborczą, z uwagi na brak istotnego związku statystycznego, nie może zostać potwierdzona.

Aktywność wyborcza a instytucjonalizm normatywy

Piąta z hipotez zakłada, że przywiązanie do wartości, które mogą być kształtowane przez instytucje społeczne, edukacyjne i religijne wpływają na zachowania wyborcze młodych Polaków. W celu jej weryfikacji analizie poddano 10 zmiennych niezależnych, które odnoszą się zarówno do wartości i obszarów takich jak: rodzina, wiara, życie duchowe, poczucie bezpieczeństwa, wolność światopoglądowa lub gospodarcza, niesienie pomocy innym, ekologia, środowisko naturalne, aktywność społeczno-polityczna, patriotyzm, ale także stosunek do religii i poglądy polityczne. Należy wskazać, że dla dwóch zmiennych wartości istotności przybliżonej osiągnęły wartości umożliwiające stwierdzenie, że mają one istotnie statystycznie wpływ na poziom deklaracji młodych Polaków o oddaniu głosu w wyborach parlamentarnych w 2023 r. tj.:

- 1) zmienna odnosząca się do uznania aktywności społeczno-politycznej ($p = 0,001$) za istotną wartość w życiu,
- 2) zmienna dotycząca stosunku do religii ($p = 0,043$).

W przypadku pierwszej zmiennej wartość korelacji Spearmana jest ujemna i wynosi $-0,094$. Oznaczać to może zniechęcenie do udziału w wyborach młodych osób, dla których aktywność społeczno-polityczna jest istotną wartością. Przyczyny mniejszej skłonności tych osób do uczestnictwa w wyborach na poziomie analizy ilościowej są trudne do uchwycenia, dlatego aby w pełni zrozumieć istotę ujemnej korelacji zasadne byłoby pogłębienie analizy w badaniach jakościowych. W przypadku drugiej wartości, dotyczącej stosunku do religii, wartość korelacji Spearmana jest dodatnia i wynosi $0,058$. Stosunek korelacyjny zgodności wskazuje, że pozytywny stosunek do religii (rozumiany jako identyfikacja danej osoby jako osoba wierząca i praktykująca) wpływa pozytywnie na skłonność do udziału w wyborach. Zależności te jednak są w obu przypadkach prawie nic nie znaczące. Mimo to, hipotezę można częściowo potwierdzić w zakresie w jakim odnosi się ona do wykazujących istotny statycznie związek z deklaracją o udziale w wyborach zmiennymi tj. stosunku do religii oraz uznania aktywności społeczno-politycznej jako ważnej.

Aktywność wyborcza a instytucjonalizm historyczny

Szósta hipoteza pracy stanowi, że aktywność wyborcza najmłodszych wyborców jest determinowana ich doświadczeniami wyborczymi i udziałem w poprzednich wyborach. Za zmienną niezależną przyjęto deklarację udziału w wyborach parlamentarnych w 2019 r. Uzyskany wynik istotności przybliżonej ($p < 0,001$) wskazuje, że korelacja między obiema zmiennymi jest istotna statystycznie. Zatem czynnikiem, który istotnie statystycznie determinuje decyzję o udziale w wyborach parlamentarnych jest decyzja związana z udziałem w poprzednich wyborach.

Tabela 5

**Zainteresowanie polityką a deklarowany udział w wyborach parlamentarnych
w 2023 r.**

Czy wziął/wzięła Pan(i) udział w wyborach parlamentarnych 13 października 2019 r?	Czy weźmie Pani/Pan udział w wyborach parlamentarnych w 2023 r.?	
	TAK [%]	NIE [%]
TAK	80,3	19,7
NIE	71,4	28,6

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badania *Polityczny portret młodych Polaków 2023 r.* Badanie przeprowadzone zostało w dniach 13–30 marca 2023 r. metodą wspomaganych komputerowo wywiadów (CATI) i obejmowało 1200 wywiadów na ogólnopolskiej grupie osób w wieku od 18 do 30 lat. Próba była reprezentatywna ze względu na płeć, wiek, województwa, wielkość miejsca zamieszkania.

Zaprezentowane w tabeli 4 dane przedstawiają odsetek deklaracji osób, które w 2019 r. posiadały czynne prawo wyborcze ($N = 926$). Celem tego przekształcenia jest rzetelna weryfikacja hipotezy o wpływie udziału w poprzednich wyborach na decyzję o uczestnictwie w kolejnych wyborach. By weryfikacja była możliwa dane powinny obejmować jedynie jednostki, które posiadały wówczas czynne prawo wyborcze i miały wpływ na podjęcie decyzji o partycypacji w wyborach. Wśród respondentów, którzy wzięli udział w wyborach parlamentarnych 2019 r. aż 80,3% deklarowało ponowny udział w wyborach. Aż 71,4% tych, którzy nie skorzystali ze swojego uprawnienia 4 lata wcześniej podjęło decyzję o wzięciu udziału w wyborach w 2023 r. Wartość korelacji rangowej rho Spearmana, która wyniosła 0,121, oznacza, że mamy do czynienia ze stosunkiem korelacyjnym zgodności, a występująca zależność jest słaba. Dodatnią wartość współczynnika można interpretować jako większą skłonność do deklarowania udziału w wyborach w 2023 r. przez osoby, które korzystały z czynnego prawa wyborczego w poprzednich wyborach parlamentarnych. W związku z tym hipoteza stanowiąca, że aktywność wyborcza najmłodszych wyborców jest determinowana ich doświadczeniami wyborczymi i udziałem w poprzednich wyborach, może zostać pozytywnie zweryfikowana z uwagą, że doświadczenie głosowania w wyborach w 2019 r. miało niewielki wpływ na deklaracje o udziale w wyborach w 2023 r.

Aktywność wyborcza a instytucjonalizm sieci

Ostatnia z hipotez zakłada, że na deklarację o udziale w wyborach wpływ mają rodzaje źródeł informacji (media tradycyjne i media społecznościowe) oraz postrzeganie partycypacji wyborczej jako pożądanej społecznie normy. Media społecznościowe i portale internetowe stanowią istotne źródło aktywizacji politycznej i wyborczej młodego pokolenia (Matthes, 2022, s. 19). W badaniu jako główne źródła informacji o polityce wskazano: media społecznościowe (29,3%) – w szczególności Facebook i Twitter oraz internetowe serwisy informacyjne (27,7%). Powyższe oznacza, że dla 57% osób w wieku 18–30 najważniejsze źródło informacji stanowi Internet. Rodzinę i znajomych wskazało 19,4% osób, zaś telewizję zaledwie 10,6% respondentów, radio – 5%, prasę – 1,8%, a Kościół 1,1%. Przeprowadzone 4 testy rho Spearmana związane były ze zmiennymi niezależnymi odnoszącymi się do głównych źródeł informacji o polityce, głównych

portali społecznościowych jako źródeł informacji o polityce, do oceny zaangażowania rówieśników w życie polityczne oraz kwestii znaczenia autorytetów i osób publicznych, deklarujących udział w wyborach. Spośród wskazanych zmiennych tylko ta ostatnia w zestawieniu z deklarowanym udziałem w wyborach parlamentarnych, osiągnęła wartość istotności przybliżonej na granicy akceptowanej wartości 0,05 ($p = 0,051$). Korelacja ta jednak była bardzo słaba (0,056). Uzyskane w toku analiz dane nie pozwalają więc zweryfikować hipotezy stanowiącej, że na deklarację o udziale w wyborach wpływ mają rodzaje źródeł informacji (media tradycyjne i media społecznościowe) oraz postrzeganie partycypacji wyborczej jako pożądanej społecznie normy. Nie znajdują więc potwierdzenia założenia teoretyczne odnoszące się do logiki stosowności, postrzegania swojego udziału w wyborach jako obowiązku społecznego i dostosowania swojego zachowania do modelowego wyobrażenia o nim. W ograniczonym zakresie jednak wpływ ten można zaobserwować w kontekście aktywności autorytetów i osób publicznych, które deklarują udział w wyborach i mogą stanowić pewien wzór do naśladowania. Ma to jednak charakter naśladownictwa niż dostosowania do normatywnych oczekiwań społecznych dotyczących pożądanej aktywności wyborczej.

Wnioski

Wnioski z analizy mają istotne implikacje dla zrozumienia zmian w krajobrazie politycznym Polski, które dokonały się w 2023 r., ze szczególnym uwzględnieniem roli młodego elektoratu w tym procesie. Zrealizowany projekt badawczy dostarczył istotnej wiedzy na temat statusu społeczno-ekonomicznego i postaw wyborczych młodych Polaków. Wpływ tego elektoratu na ostateczny rezultat wyborów, mimo spadającej liczebności, dzięki wyborczej mobilizacji i rekordowej frekwencji, wzrósł w stosunku do poprzednich wyborów. Znaczenie artykułu wiąże się także z dostarczeniem dodatkowych wniosków świadczących o tym, że preferencje wyborcze najmłodszych obywateli różniły się w 2023 roku od preferencji ogółu obywateli. Świadczy o tym m.in. wynosząca aż 21 p.p. różnica w poparciu dla Prawa i Sprawiedliwości przez ogół dorosłych wyborców i przez młodzież.

Wyjaśnienie rekordowej frekwencji wśród młodych wyborców w 2023 r., a także wskazanie źródeł motywacji aktywności wyborczej, wymagają uwzględnienia zarówno indywidualnych motywacji, jak i aspektów instytucjonalnych. Dzięki analizie danych pierwotnych i wtórnych, możliwa była częściowa pozytywna weryfikacja 6 z 7 wyróżnionych hipotez, odnoszących się do kluczowych dla wyjaśnienia zachowań wyborczych ujęć teoretycznych w ramach nurtu behawioralnego oraz nowego instytucjonalizmu. Uzyskane wartości istotności przybliżonej i współczynnika korelacji rho Spearmana pozwoliły na wyróżnienie spośród 49 analizowanych zmiennych niezależnych aż 18, które miały istotnie statystycznie wpływ na zmienną zależną, jaką była deklaracja udziału w wyborach parlamentarnych. W wyniku powyższego procesu, na podstawie danych z autorskiego projektu badawczego, można ustalić, że:

1. Aktywność wyborcza młodych Polaków w wyborach parlamentarnych jest różnicowana przez cechy społeczno-kulturowe takie jak wykształcenie, sposób organizacji miejsca zamieszkania.

2. Na partycypację wyborczą młodych Polaków wpływ mają czynniki psychologiczne związane w szczególności z poziomem zainteresowania polityką i wyrażanym przekonaniem o znaczeniu pojedynczego głosu.
3. Młodzi Polacy są skłonni do udziału w głosowaniu, gdy postrzegają postulaty ekonomiczne i światopoglądowe poszczególnych ugrupowań jako potencjalnie korzystne dla siebie. Czynnikiem determinującym aktywność wyborczą młodych nie są jedynie te związane z korzyściami w wymiarze indywidualnym. Istotny statystycznie wpływ na deklarację o udziale w wyborach mają także korzyści zbiorowe i wartości związane z określonym stylem życia.
4. Poczucie obywatelskiego obowiązku zwiększa prawdopodobieństwo uczestnictwa młodych Polaków w wyborach parlamentarnych. Nie istnieje jednak istotnie statystycznie związek między wiedzą na temat lokalizacji lokalu wyborczego czy sposobu oddania głosu a chęcią oddania głosu w wyborach.
5. Na zachowania wyborcze młodych Polaków wpływ ma pozytywny stosunek do religii, a także uznanie aktywności społeczno-politycznej za ważną w życiu wartość (choć jest to stosunek korelacyjny ujemny).
6. Aktywność wyborczą najmłodszych wyborców jest determinowana ich doświadczeniami wyborczymi i udziałem w poprzednich wyborach.
7. Na deklarację o udziale w wyborach nie mają istotnego wpływu rodzaje źródeł informacji (media tradycyjne i media społecznościowe) oraz postrzeganie partycypacji wyborczej jako pożądanej społecznie normy. Wpływ ten, choć śladowy, można zaobserwować w kontekście aktywności autorytetów i osób publicznych, które deklarują udział w wyborach i mogą stanowić pewien wzór do naśladowania.

Wyniki większości przeprowadzonych testów wykazały jednak, że w istotnej części wyróżnione zależności są słabe tj. prawie nic nie znaczące. W przypadku 4 czynników możemy mówić o wartości współczynnika Spearmana, wskazującej na występowanie zależności istotnej lub wyraźnej, lecz małej tj.: zainteresowanie polityką (-0,500), przekonanie o znaczeniu pojedynczego głosu (-0,286), realizacja postulatów zbieżnych z moim światopoglądem (-0,217), głosowanie jako obowiązek obywatelski (-0,277).

Uzyskane wnioski z jednej strony odzwierciedlają szeroki zakres teoretyczny omawianej problematyki, z drugiej stanowią potwierdzenie wielowymiarowego charakteru czynników, oddziałujących na partycypację wyborczą młodych Polaków. Obejmują one zarówno elementy behawioralne (czynniki społeczno-kulturowe i psychologiczne), jak i instytucjonalne. Uzyskane wyniki zaprzeczają także założeniom logiki stosowności, gdyż normy i oczekiwania społeczne w ograniczonym stopniu wpływały na aktywność wyborczą młodych Polaków.

Author Contributions

Conceptualization (Konceptualizacja): Adam Kądziała

Data curation (Zestawienie danych): Adam Kądziała

Formal analysis (Analiza formalna): Adam Kądziała

Writing – original draft (Piśmiennictwo – oryginalny projekt): Adam Kądziała

Writing – review & editing (Piśmiennictwo – sprawdzenie i edytowanie): Adam Kądziała

Competing interests: The author have declared that no competing interests exist
(Sprzeczne interesy: Autor oświadczył, że nie istnieją żadne sprzeczne interesy)

Bibliografia

- Campbell A., Converse P., Miller W., Stokes D. (1960), *The American Voter*, Wiley, New York.
- Debiutanci '23. Portret Polek i Polaków, którzy jesienią 2023 r. będą mogli po raz pierwszy wziąć udział w wyborach (2023), Lata Dwudzieste, <https://mlodziwyborcy.pl/wp-content/uploads/2023/07/Raport-Debiutanci23-7-Jul.pdf>, 31.12.2023.
- Downs A. (1957), *An Economic Theory of Democracy*, Harper and Row, New York.
- Frekwencja w wyborach do Sejmu w 2023 r., Państwowa Komisja Wyborcza, <https://wybory.gov.pl/sejmsenat2023/pl/frekwencja/pl>, 31.12.2023.
- Goodin R., Moran M., Rein M. (2009), *The Oxford Handbook of Public Policy*, Oxford University Press.
- Groves R. M. (1991), *Measurement Error Across Disciplines*, w: *Measurement Errors in Surveys*, red. P. P. Biemer, R. M. Groves, L. E. Lyberg, N. A. Mathiowetz, S. Sudman, John Wiley & Sons.
- Ile kobiet a ilu mężczyzn głosowało? Z jakiej grupy wiekowej było najwięcej głosujących?, Polska Agencja Prasowa, <https://www.pap.pl/aktualnosci/ile-kobiet-ilu-mezczyzn-glosowalo-z-jakiej-grupy-wiekowej-bylo-najwiecej-glosujacych>, 31.12.2023.
- Jessop B. (2014), *Logika stosowności*, „Zarządzanie Publiczne”, nr 28(2), red. S. Mazur, Wydawnictwo Naukowe Scholar, Warszawa.
- Kądziela A. (2020), *Preferencje polityczne młodych Polaków w 2019 r.*, „Studia Politologiczne” vol. 55, red. E. Marciniak, B. Kaczmarek, M. Karwat, Dom Wydawniczy Elipsa, Warszawa.
- Lazarsfeld P., Berelson B., Gaudet H. (1948), *The People's Choice*, Columbia University Press, New York.
- Lowndes V., Roberts M. (2013), *Why Institutions Matter: The New Institutionalism in Political Science*, Bloomsbury Academic.
- March J., Olsen J. (1989), *The Logic of The Logic of Appropriateness*, ARENA Centre for European Studies University of Oslo, https://www.researchgate.net/publication/5014575_The_Logic_of_Appropriateness, 20.12.2024.
- Marciniak E., Kaczmarek B., Karwat M. (2020), *Władza i wybory. Między wyborem a monopolem*, Dom Wydawniczy Elipsa, Warszawa.
- Markowski R. (2010), *Przedmowa do wydania Polskiego*, w: *The Oxford Handbook of Political Behavior*, red. R. J. Dalton, H. D. Klingemann, Oxford University Press.
- Marzęcki R. (2023), *Orientacje ideologiczne i lewicowo-prawicowa samoidentyfikacja młodych Polek i Polaków: obraz politycznej przepaści płciowo-pokoleniowej*, „Przegląd Politologiczny”, Poznań, <https://doi.org/10.14746/pp.2023.28.3.1>, 31.12.2023.
- Matthes J. (2022), *Social Media and the Political Engagement of Young Adults: Between Mobilization and Distraction*, *Online Media and Global Communication*, <https://doi.org/10.1515/omgc-2022-0006>, 31.12.2023.
- Mider D., Marcinkowska A. (2013), *Analiza danych ilościowych. Praktyczne wprowadzenie z wykorzystaniem programu GNU PSPP*, Warszawa.
- North D. C. (1990), *Institutions, Institutional Change and Economic Performance*, Cambridge University Press, Cambridge.
- Pabis S. (1985), *Metodologia i metody nauk empirycznych*, Warszawa.
- Raport o Inflacji, Narodowy Bank Polski, <https://nbp.pl/wp-content/uploads/2023/07/Raport-o-inflacji-proc.E2proc.80proc.93-lipiec-2023-r..pdf>, 31.12.2023.

- Sondaż IPSOS. PiS stracił najwięcej we własnych bastionach, TVN24, <https://tvn24.pl/wybory-parlamentarne-2023/sondaz-exit-poll-ipsos-województwa-w-ktorych-pis-stracil-najwiecej-poparcia-7393144>, 31.12.2023.
- Starzyńska W. (2000), *Statystyka praktyczna*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa.
- Weiß J. (2020), *What is Youth Political Participation? Literature Review on Youth Political Participation and Political Attitudes*, "Frontiers in Political Science" 2:1.
- Wyniki głosowania w wyborach do Sejmu, Państwowa Komisja Wyborcza, <https://wybory.gov.pl/sejm-senat2023/pl/sejm/wynik/pl>, 31.12.2023.
- Zainteresowanie polityką i poglądy polityczne młodych Polaków na tle ogółu badanych, CBOS, luty 2021, https://www.cbos.pl/SPISKOM.POL/2021/K_016_21.PDF, 31.12.2023.
- Zieliński M. W. (2013), *Efekt ankietarski w procesie konstruowania odpowiedzi na pytania w wywiadzie kwestionariuszowym*, Wydział Filozofii i Socjologii Uniwersytetu Warszawskiego, kwiecień, https://depotuw.ceon.pl/bitstream/handle/item/397/Rozprawa_MZielinski_2013_04.pdf?sequence=1, 31.12.2023.

Participation of Young Poles in the Parliamentary Elections of 2023 – Determinants of Electoral Activity

Summary

Author presents an analysis of the electoral participation of young Poles in the context of the 2023 parliamentary elections. The sources of knowledge in the article are data from the author's research project, which was carried out thanks to the funding obtained from a research grant of the Konrad Adenauer Foundation in Poland. The survey results analysis, supplemented by a literature search and analysis of secondary data, constitutes the article's essence. The survey was conducted on March 13–30, 2023, using CATI computer-assisted telephone interviews. It was measured on a nationwide sample of 1,200 people aged 18–30, allowing conclusions about the general population that was surveyed. The sample was representative of such variables as gender, age, province, and size of residence. The research project provided relevant data to answer the highlighted research question on the factors that influenced the participation of young Poles in the 2023 parliamentary elections. In the course of the analysis, the hypotheses related to the theoretical approaches within the behavioral approach and new institutionalism were verified. Quantitative methods appropriate to the neopositivist paradigm were used to verify the hypotheses. The conclusions of the analysis have important implications for understanding changes in Poland's political landscape, taking into account the role of the young electorate in this process.

Key words: parliamentary elections, political culture, participation, youth, quantitative study

